

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО МЕНЕДЖЕРА ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Думишинець О.В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Дана стаття зосереджена на вивченні роботи керівників професійних коледжів, сутності та змісту гуманістичного підходу управління новим форматом професійно-технічних навчальних закладів. Досліджено особливу роль взаємодії керівника з педагогічним колективом, керівник якого має бути професійно-компетентним фахівцем у галузі управління ПТНЗ, зорієнтованим на компетентнісний підхід у роботі, носієм іміджу навчального закладу, здатного забезпечити його конкурентоздатність у системі надання освітніх послуг.

Ключові слова: управління, менеджер освіти, професійний коледж, професійна освіта.

Постановка проблеми. Сьогодні все більше в суспільстві набуває усвідомлення того, що від якості освіти залежить економічний добробут держави. Щороку тривають дискусії, якій бути освіті, яких навичок не вистачає молодому поколінню, які тенденції будуть актуальними на освітньому ринку. Ринку праці потребує фахівців, які вміють критично мислити, досягати цілей, працювати в команді, творчо розвиватися й бути конкурентоспроможними [4].

Суспільство знань, що швидко розвивається потребує активного розвитку неперервної освіти. Організація якої має бути гнучкою, швидко реагувати на зміни у навколишньому середовищі, а також на мінливі вимоги ринку праці. Враховуючи дані вимоги і тенденції потребує модернізації система управління вітчизняною професійною освітою і навчанням. Пошук нових управлінських рішень щодо створення ефективної інфраструктури безперервної освіти є нагальним завданням розвитку освітніх систем всіх країн світу у відповідь на виклики глобалізації [18].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях вітчизняних науковців неодноразово поставали різні аспекти, проблеми управління професійно-технічним навчальним закладом. Проте у статті виокремлюються два напрямки, від яких залежить розвиток професійно-технічної освіти, відповідність її сучасним світовим і вітчизняним тенденціям. Перший – управління розвитком ПТНЗ: Н.Г. Ничкало [14], С.М. Ніколаєнко [16], В.О. Радкевич [20], В.І. Ковальчук [4, 11, 12, 10], Л.М. Сергєєва [22], Т.Є. Рожнова [21]; другий – розвиток професійної компетентності керівника ПТНЗ: В.І. Ковальчук [5, 6, 7, 8, 9], В.В. Олійник [19].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри те, що дана проблема є дуже актуальною, але враховуючи зміни в системі ПТО перед менеджером освіти постають нові завдання та виклики до управління новоствореними «професійними коледжами» які мають змінити відношення до системи ПТО в цілому та її підняття серед майбутніх учнів та вихованців враховуючи існуючу у нас систему багаторівневої освіти.

Метою статті є розкриття можливостей та потенціалу який відкривається перед новим менеджером освіти та його правильне застосування в управління професійним коледжем.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні в Україні створено нормативно-правове підґрунтя профе-

сійно-технічної освіти. Зокрема, прийнято закони України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про інноваційну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», указ Президента України «Про основні напрямки реформування професійно-технічної освіти в Україні», постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про професійно-технічний навчальний заклад», «Про затвердження Положення про ступеневу професійно-технічну освіту», «Про затвердження Державного стандарту професійно-технічної освіти», Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті тощо.

Проте динамічний розвиток ринкових процесів як у виробничій, так і в освітній сфері, визначає потребу перегляду методичних та практичних аспектів управління закладами ПТО України у сучасних умовах [13].

В своїй праці С. Ніколаєнко системно аналізує діяльність професійно-технічних навчальних закладів України за умов переходу від кризи до стабільного розвитку українського суспільства та реформування управлінської системи. В праці окреслено шляхи розвитку професійно-технічної освіти в аспекті забезпечення державної економіки висококваліфікованими робітничими кадрами. Особливу увагу звертає увагу на особливості впровадження інноваційних педагогічних і виробничих технологій у навчальний процес, а також потреби ринку праці та демографічні проблеми в державі [17].

Враховуючи зміни у новому законодавстві про освіту, а саме у Законі України «Про Освіту», що прийнятий 05 вересня 2017 року сьогодні перед керівниками ПТНЗ постають нові завдання й вимоги [13]. Серед них: уміння аналізувати великий обсяг фактичного матеріалу, прогнозувати розвиток педагогічної системи ПТНЗ, приймати рішення та організувати їх виконання, узагальнювати тенденції, оцінювати результати. Сучасний керівник ПТНЗ не має бути пасивним виконавцем формальних інструкцій і вказівок. Насамперед, це людина, яка досконало володіє освітнім менеджментом, має прогресивні погляди, глибоке аналітичне й перспективне мислення, розуміє інноватику як важливий напрям у педагогічній науці. Значення набувають уміння впровадити у ввіреному йому закладі методику ділової активності,

яка допоможе учням витримувати вимоги гнучкої кон'юнктури ринку, розвивати навички і здібності, створити сприятливе середовище для максимальної реалізації природного потенціалу кожного учня, розвивати здатність молодих людей до організації власного бізнесу [2].

Вітчизняні вчені єдині в тому, що нова парадигма соціального управління, яка формується в Україні з урахуванням передового досвіду сучасного міжнародного менеджменту, забезпечить ефективність її економічного і соціального розвитку за дотримання двох головних умов. По-перше, у ній потрібно врахувати особливості попереднього розвитку та сучасного стану національної економіки, менталітет і поведінкові характеристики населення, тривалість періоду перетворень та інші специфічні фактори й умови, що зумовлюють специфічні особливості становлення нашої держави. По-друге, в основу нової парадигми соціального управління слід покласти принципи і механізми, що панують у менеджменті країн з ринковою економікою. Саме це дасть змогу інтегрувати вітчизняне народне господарство у світову економічну систему, посісти в ній гідне місце.

Як зазначає В. Ковальчук професія керівника навчального закладу в системі «людина-людина», перетворює спілкування з фактора, що супроводжує діяльність, в професійно значущу категорію. Керівник – не просто «старший педагог», він наділений функцією керування, адміністративними повноваженнями. В ідеальному варіанті він у педагогічному колективі стає одночасно й «лідером» і «менеджером» [10].

Сучасний підхід до визначення вимог до керівника професійного коледжу, знаходимо в дослідженні Т. Герасимик-Чернова. Авторка зазначає, що це новий менеджер освіти, який управляє педагогічною системою закладу, її розвитком, організовує і стимулює професійну діяльність підлеглих, вивчає попит на освітні послуги, забезпечує їхню якість. Розвиток ПТНЗ і зокрема мережі професійних коледжів – це необхідність розв'язання щоденних проблем. Ситуації, що виникають несподівано, проявляються гостро і не дають часу на осмислення, потребують своєчасного розв'язання. Зволікання може привести до кризи, а може й до закриття навчального закладу. У сучасному управлінні особлива роль належить передбаченню, прогнозуванню, яке і здійснюється на основі інформаційно-аналітичної діяльності (ІАД) з використанням методів аналітико-синтетичної переробки інформації, наукової обробки документів як сукупності процесів аналізу та синтезу [1].

Керівник освітнього закладу відіграє в цьому процесі ключову роль. Він знаходиться в центрі соціально-економічних і педагогічних перетворень, координує, спрямовує працю педагогів, адже від його економічної грамотності, ініціативності, уміння приймати самостійні рішення стратегічного і тактичного характеру залежить ступінь успішної роботи закладу в цілому. Відповідно рівень якості освіти випускників професійно-технічного навчального закладу здебільшого залежить від компетентності керівника, який його очолює.

Новий менеджер освіти повинен уміти співпрацювати, а це означає, що слід змінювати стиль роботи, формувати нову управлінську культуру.

Цей процес неможливий без внутрішніх змін і постійного самовдосконалення у професійній сфері. Формування нової управлінської культури керівника починається, насамперед, зі здатності мобільних змін у його особистості, оскільки безпосередньо управлінська компетентність керівника ПТНЗ розвивається і проявляється у процесі конкретної управлінської діяльності, а не абстрактної [15].

Варто зважати на той факт, що система управлінської компетентності керівника професійно-технічного навчального закладу формується поетапно:

- аналітично-інноваційний етап передбачає, що керівник усвідомлює актуальність перспектив навчального закладу й аналізує власний професійний досвід із метою забезпечення управління процесом реалізації перспективних завдань;

- професійно-практичний етап полягає у критичному осмисленні управлінської діяльності керівника навчального закладу, відбувається пошук нових можливостей у професійній діяльності завдяки формуванню системи професійної компетентності;

- ціннісно-результативний етап дає можливість керівникові здійснити аналіз результативності компетентнісного підходу в системі управління ПТНЗ, тим самим регулюючи рівень підвищення змістовності компетенцій.

Керівництво професійно-технічним навчальним закладом має враховувати мету інноваційних механізмів розвитку ПТО, а саме:

- створення творчої атмосфери в ПТНЗ;
- культивування інтересу педагогічних працівників до ініціатив та нововведень;
- ініціювання пошукових освітніх систем і механізмів;
- інтеграцію перспективних нововведень у реально діючі пошукові та експериментальні освітні системи;

- створення соціокультурних умов для впровадження і дії різноманітних, доцільних у практиці ПТНЗ нововведень.

Керівник сучасного навчального закладу повинен володіти певними вміннями, що дозволять виконувати ті або інші професійні функції і соціальні ролі. Для здійснення управлінських інновацій керівник професійно-технічного навчального закладу повинен бути творчою особистістю, вмотивованою на управлінську діяльність, професійно обізнаним з основними навчально-виховними теоріями. Для успішного управління варто мати на увазі, що це – специфічна діяльність, яка висуває до людини специфічні вимоги. І тут є чимале поле для наукової діяльності, оскільки дослідники ще не прийшли до єдиної моделі керівника ПТНЗ з суттєвою інноваційною складовою в діяльності. Так само існують розбіжності в поглядах науковців на функції такого керівника

Висновки. На зміну традиційному управлінню навчальними закладами приходить освітній менеджмент, коли об'єкт управління набуває якостей суб'єкта ринкових, комерційних, соціально-економічних відносин, а конкурентна боротьба серед національних освітніх систем та загальне реформування навчальних закладів вимагає нової системи управління як освітнім процесом, так і навчальним закладом.

Список літератури:

1. Герасимик-Чернова Т. Управління ПТНЗ в сучасних ринкових умовах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Герасимик-Чернова Тетяна, 2016. Загальна характеристика принципів і функцій педагогічного менеджменту [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://pidruchniki.com/18800413/pedagogika/zagalna_harakteristika_printsipiv_funktsiy_pedagogichnogo_menedzhmentu
2. Загальна характеристика принципів і функцій педагогічного менеджменту [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://studopedia.su/5_32853_zagalna-harakteristika-printsipiv-i-funktsiy-pedagogichnogo-menedzhmentu.html
3. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: [mon.gov.ua/content/Diyalnisty.../14-zakonoproekt-pro-osvitu-\(2\).docx](http://mon.gov.ua/content/Diyalnisty.../14-zakonoproekt-pro-osvitu-(2).docx)
4. Ковальчук В. І. Розвиток вищої освіти відповідно до тенденцій і вимог ринку праці / Василь Іванович Ковальчук // Розвиток сучасної освіти: теорія, практика, інновації. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 25-26 лютого 2016 року / Василь Іванович Ковальчук. – Київ: В-во «Міленіум», 2016. – С. 22-24.
5. Ковальчук В. Роль професійно-комунікативної компетенції в діяльності директора ПТНЗ // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2009. – № 1. – С. 122-133.
6. Ковальчук В. Формування професіоналізму керівника ПТНЗ // Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць. – Вип. 424. – Педагогіка та психологія. – Чернівці: Рута, 2008. – 208 с. – С. 61-82.
7. Ковальчук В. І. Підвищення кваліфікації керівників професійних навчальних закладів: інноваційні підходи // Педагогічна освіта і освіта дорослих: європейський вимір. Збірник наукових праць. – Київ-Хмельницький, 2008. – С. 482-493.
8. Ковальчук В. І. Проблеми управлінського лідерства в професійно-технічній освіті // Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць. Вип. 11 / голов. ред. В. В. Олійник. – К.: Геопринт, 2009. – Ч. 1. – С. 101-111.
9. Ковальчук В. І. Забезпечення компетентнісного підходу у підвищенні кваліфікації керівників ПТНЗ // Імідж сучасного педагога. – Науково-практичний. Освітньо-популярний часопис. – № 8-9(97-98). – Полтава, 2009. – С. 91-95.
10. Ковальчук В. І. Проблеми вдосконалення професійної компетентності керівників професійно-технічних навчальних закладів у педагогічній теорії й практиці // Вища освіта України. Тематичний випуск Вища освіта України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору. Додаток 3 том III (10) – Київ, 2008. – С. 203-219.
11. Ковальчук В. І. Розробка стратегії розвитку ПТНЗ // Розвиток післядипломної педагогічної освіти в умовах інтеграції / Матеріали щорічної звітної всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 15-річчю АПН України. – Донецьк, 2007. – С. 281-286.
12. Ковальчук В. І. Стратегія управління професійно-технічним навчальним закладом // Педагогіка і психологія професійної освіти. Збірник наукових праць. – Львів, 2006. – № 6. – С. 199-204.
13. Ковальчук В. І. Управління розвитком професійного навчального закладу: конспект лекцій з курсу підвищення кваліфікації керівних та педагогічних кадрів освіти / В. І. Ковальчук. – К.: Абрис Принт, 2007. – 59 с.
14. Ничкало Н. Г. Українські концепції професійної освіти: тенденції і перспективи / Н. Г. Ничкало // Наук. вісник Миколаїв. держ. Ун-ту. Педагогічні науки: зб. наук. пр. – Миколаїв, 2008. – Вип. 20, т. 1. – С. 8-19.
15. Ніжнік Н. О. Інновації в управлінні навчальним закладом / Надія Олександрівна Ніжнік // «Сучасна освіта в Україні – 2012» / Надія Олександрівна Ніжнік. – Славута, 2012. – С. 5-15.
16. Ніколаєнко С. М. Теоретико-методологічні основи управління інноваційним розвитком системи освіти України: монографія / Станіслав Миколайович Ніколаєнко. – К.: Нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 419 с.
17. Ніколаєнко С. М. Інноваційний розвиток професійно-технічної освіти в Україні / С. М. Ніколаєнко. – К.: Книга, 2007. – 232 с.
18. Особливості діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу в умовах ризиків [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурса: <http://istoriya.soippo.edu.ua/index.php>
19. Підвищення кваліфікації керівних кадрів професійно-технічних навчальних закладів за дистанційною формою навчання: навч. посіб. / [В. В. Олійник, В. Ю. Биков, В. О. Гравіт та ін.] – 2010. – 235 с.
20. Радкевич В. О. Теоретичні та методичні засади розвитку професійної освіти і навчання: результати, проблеми, перспективи / Валентина Радкевич // Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць. Вип. 11 / Інст.-т проф.-тех. освіти НАПН України; [ред. кол.: В. О. Радкевич (голова) та ін.]. – К.: «Міленіум», 2016. – С. 5-22.
21. Рожнова Т. С. Управління професійно-технічним навчальним закладом на засадах інноваційних технологій: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.: спец. 13.00.06 «теорія та методика управління освітою» / Рожнова Тетяна Євгенівна – Київ, 2012. – 42 с.
22. Сергеева Л. М. Управління розвитком професійно-технічного навчального закладу: теорія і методика: Монографія / за наук. ред. В. В. Олійника. – К. – Херсон: Айлант, 2013. – 452 с.

Думишинец А.В.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

СОВРЕМЕННЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К МЕНЕДЖЕРУ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация

Данная статья сосредоточена на изучении работы руководителей профессиональных колледжей, сущности и содержания гуманистического подхода управления новым форматом профессионально-технических учебных заведений. Исследована особая роль взаимодействия руководителя с педагогическим коллективом, руководитель которого должен быть профессионально компетентным специалистом в отрасли управления ПТНЗ, сориентированным на компетентный подход в работе, носителем имиджа учебного заведения, способного обеспечить его конкурентоспособность в системе предоставления образовательных услуг.

Ключевые слова: управление, менеджер образования, профессиональный колледж, профессиональное образование.

Dumushunets O.V.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

MODERN REQUIREMENTS TO THE MANAGER OF VOCATIONAL EDUCATION

Summary

This article focuses on the study of the work of heads of professional colleges, entities content of humanistic management approach the new format of vocational training institutions. Investigated the special role of interaction of the head with the teaching staff, the head of which shall be professionally qualified in management industry PTS, competentness-oriented approach to work, the bearer of the image of the institution able to ensure its competitiveness in the system of educational services.

Keywords: management, manager, education, professional College, professional education.